

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ТАВРІЙСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської підготовки
Кафедра суспільно-гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри СГН

доц. _____ О.М. Максимець

«___» _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інтелектуальна власність»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності 208 «Агроінженерія»
(на основі ступеня вищої освіти «Бакалавр»)
механіко-технологічний факультет

2018– 2019 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 208 «Агроінженерія» - Мелітополь, ТДАТУ, 2018. - 14 с.

Розробник: к.і.н., доцент Мельник О.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук Протокол № 1 від «3» вересня 2018 року
Завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
доц. _____ О.М. Максимець

Схвалено методичною комісією ННІ ЗУП для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 208 «Агроінженерія».
Протокол № ____ від «____» _____ 2018 року
Голова, доц. _____ Г.Г. Тараненко

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів -3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство <small>(шифр і назва)</small>	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90 годин	Спеціальність 208 «Агроінженерія»	Курс	Семестр
Змістових модулів –2		2	1-й
аудиторних занять – 2 год. самостійна робота студента – 4 год.	Ступінь вищої освіти «Магістр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	14 год.
		Практичні заняття	16 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	60 год.
		Форма контролю: диференційований залік	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни — опанувати основні теоретичні та методологічні засади регулювання відносин інтелектуальної власності за умов ринкової економіки, приведення законодавства з регулювання питань інтелектуальної власності у відповідність до Конституції України і міжнародних норм приватного права, новітніх вимог сучасності.

Завданнями дисципліни є:

- формування у студентів системи науково-теоретичних знань з інтелектуальної власності;
- визначення та розкриття основних проблем розуміння понять, категорій та інститутів;
- напрями розвитку і вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності за умов ринкової економіки і правової держави;
- вирішення проблем захисту інтелектуальної власності в юридичній практиці та виклад їх у навчальному процесі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- теоретичні засади інтелектуальної власності, концепції, основні напрями і проблеми розвитку;
- удосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності;
- тенденції та перспективи розвитку права інтелектуальної власності за умов ринкової економіки і демократизації суспільства;
- основні наукові теорії у сфері інтелектуальної власності;

вміти:

- правильно визначати проблеми інтелектуальної власності та законодавства у цій сфері, шляхи їх подолання;
- тлумачити та розкривати основні поняття, інститути та категорії інтелектуальної власності;
- здійснювати наукові дослідження і забезпечувати навчальний процес.

Вивчення інтелектуальної власності повинно базуватися на знаннях, здобутих студентами при опануванні фундаментальних положень цивільного права та інших суміжних правових дисциплін і курсів.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Поняття та види інтелектуальної власності

Тема 1. Поняття та джерела інтелектуальної власності. [1; 7, с.5...22; 11, с.3...45; 13, с.4...70]

Історія становлення та розвитку правової охорони результатів інтелектуальної власності в Україні та світі. Загальна характеристика основних теорій у сфері інтелектуальної власності. Офіційні підходи до визначення поняття інтелектуальної власності. Поняття та зміст інтелектуальної власності. Значення інтелектуальної власності. Поняття творчої діяльності. Право інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Співвідношення понять інтелектуальної власності та власності.

Тема 2. Авторське право [2; 7, с.23...48, с.49...64; 11, с.46...74, с.75...90; 14, с.45...70, с.71...102]

Авторське право в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Загальна характеристика джерел авторського права. Суб'єкти авторського права. Об'єкти авторського права. Авторське право та право власності на носій авторських прав. Майнові та особисті немайнові права автора. Майнові права власника. Види та зміст авторських прав в Інтернеті. Загальна характеристика окремих видів авторських ліцензійних договорів.

Тема 3. Суміжні права [2; 7, с.23...48, с.49...64; 11, с.46...74, с.75...90; 14, с.45...70, с.71...102]

Види суміжних прав. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав. Виникнення суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав. Використання виконання, фонограми, відеограми та передачі (програми) організації мовлення. Терміни дії суміжних майнових прав. Реалізація суміжних прав.

Змістовий модуль 2. Патентні та напатентні об'єкти інтелектуальної власності

Тема 4. Промислова власність. [3; 4; 7, с.65...91; 11, с.90...122; 14,с.103...130]

Джерела права промислової власності та їх загальна характеристика. Правові засади державного регулювання промислової власності в Україні. Набуття та зміст права промислової власності. Поняття та ознаки винаходу як об'єкта промислової власності.

Поняття та ознаки промислового зразка як об'єкта інтелектуальної власності. Придатність промислового зразка для набуття права інтелектуальної власності на нього. Майнові права інтелектуальної власності на промисловий зразок.

Міжнародно-правова регламентація захисту від недобросовісної конкуренції. Види захисту від недобросовісної конкуренції. Правова характеристика недобросовісної реклами, демпінгу, промислового шпигунства

та підкупу покупців конкурента. Система органів управління у сфері захисту від недобросовісної конкуренції. Захист від недобросовісної конкуренції.

Тема 5. Патентування винаходів. [3; 4; 7, с.65...91; 11, с.90...122; 14,с.103...130]

Суб'єкти винахідницьких правовідносин, їх права та обов'язки. Підстави виникнення, зміни та припинення винахідницьких правовідносин. Види винаходів. Придатність винаходу для набуття права інтелектуальної власності на нього. Формула винаходу та її правове значення. Порядок отримання патенту на винахід.

Тема 6. Інші форми інтелектуальної власності. [1; 5; 7, с.120...201; 11, с.130...152, 15, с.256...300]

Придатність компонування інтегральної мікросхеми для набуття права інтелектуальної власності на нього. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми. Визнання прав інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми недійсними. Право попереднього користувача на компонування інтегральної мікросхеми. Захист права інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.

Обсяг правової охорони раціоналізаторської пропозиції. Суб'єкти права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію. Права суб'єктів права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію. Захист права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

Поняття сорту рослин та породи тварин. Види прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин. Термін дії майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин. Порядок та умови патентування сортів рослин та порід тварин.

Правова охорона селекційних досягнень у деяких зарубіжних країнах.

Поняття та ознаки товарного знаку. Комерційні найменування та їх види. Роль і функції товарних знаків у суспільному виробництві. Види знаків та вимоги, яким вони повинні відповідати, щоб набути правової охорони. Зміст права власності на товарний знак. Міжнародно-правовий захист від комерційних підробок. Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Тема7. Захист та охорона інтелектуальної власності. [1; 7, с.210...300; 9,с.5...67; 10; 12, с.5...78; 22, с.10...68]

Форми захисту прав інтелектуальної власності: судові та позасудові. Суб'єкти звернення за захистом інтелектуальної власності. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності. Судова практика захисту прав інтелектуальної власності. Виконання рішень у справах про порушення прав інтелектуальної власності. Охорона прав інтелектуальної власності в адміністративному та кримінальному праві.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лк	лаб	сем. (пр.)	СРС	
Змістовий модуль 1.. Поняття та види інтелектуальної власності							
1-2	Лекція 1	Поняття та джерела інтелектуальної власності	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 1	Поняття та джерела інтелектуальної власності	-	-	2	-	7
	Самостійна робота 1	Основні теорії у сфері інтелектуальної власності	-	-	-	10	6
3-4	Лекція 2	Авторське право	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 2	Поняття та ознаки авторського права	-	-	2	-	7
	Самостійна робота 2	Майнові права автора та іншої особи, що має авторське право. Право на авторську винагороду.	-	-	-	10	7
5-6	Лекція 3	Суміжні права	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 3	Суб'єкти та об'єкти суміжних прав	-	-	2	-	6
	Самостійна робота 3	Використання виконання, фонограми, відеограми та передачі (програми) організації мовлення. Терміни дії суміжних майнових прав. Реалізація суміжних прав.	-	-	-	10	7
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 1 - 42 год.			6		6	30	50
Змістовий модуль 2. Патентні та напатентні об'єкти інтелектуальної власності							
11-12	Лекція 4	Промислова власність	2	-	-	-	-
	Практичне	Суб'єкти та об'єкти	-	-	2	-	5

	заняття 4	промислової власності					
	Самостійна робота 4	Значення, види та зміст науково-технічної інформації. Право на конфіденційну (нерозкрити) інформацію.	-	-	-	7	5
13-14	Лекція 5	Патентування винаходів (корисних моделей)	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 5	Патентування винаходів (корисних моделей)	-	-	2	-	5
	Самостійна робота 5	Процедура подання заявки на одержання патенту.	-	-	-	8	5
15-18	Лекція 6	Інші форми інтелектуальної власності	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 6	Непатентні форми інтелектуальної власності.			2		5
	Самостійна робота 6	Поняття та ознаки компонування інтегральної мікросхеми. Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції. Складання, поняття та розгляд заяви на раціоналізаторську пропозицію.				8	5
	Лекція 7	Захист та охорона інтелектуальної власності	2				
	Практичне заняття 7-8	Захист інтелектуальної власності у цивільному, кримінальному та адміністративному праві	-	-	4		5
	Самостійна робота 7	Захист та охорона інтелектуальної власності. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері інтелектуальної				7	5

		власності.				
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2				10
<i>Всього за змістовий модуль 2 – 48 год.</i>			<i>8</i>		<i>10</i>	<i>30</i>
<i>Всього з навчальної дисципліни - 90 год.</i>			<i>14</i>		<i>16</i>	<i>60</i>

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ПМК 1

1. Історія становлення та розвитку правової охорони результатів інтелектуальної власності в Україні та у світі.
2. Загальна характеристика основних теорій у сфері інтелектуальної власності.
3. Загальна характеристика деліктної, рентної, персональної теорій інтелектуальної власності.
4. Сутність теорії права нематеріальних благ.
5. Поняття та зміст інтелектуальної власності.
6. Співвідношення понять інтелектуальної власності та власності.
7. Види інтелектуальної власності.
8. Система джерел права інтелектуальної власності.
9. Угода ТРІПС: загальна характеристика.
10. Автор як суб'єкт інтелектуальної власності.
11. Поняття співавторства та його види.
12. Володільці прав інтелектуальної власності.
13. Правонаступництво та спадкоємство прав інтелектуальної власності.
14. Вільні користувачі прав інтелектуальної власності.
15. Поняття, ознаки та сутність об'єктів інтелектуальної власності.
16. Способи використання об'єкта інтелектуальної власності.
17. Поняття правового захисту інтелектуальної власності.
18. Форми захисту прав інтелектуальної власності: судові та позасудові.
19. Державний контроль у сфері інтелектуальної власності.
20. Суб'єкти авторського права.
21. Об'єкти авторського права.
22. Майнові та особисті немайнові права автора.
23. Право слідування та терміни охорони авторських прав.
24. Охороноздатність за авторським правом матеріалів, розміщених у мережі Інтернет.
25. Види та зміст авторських прав в Інтернеті.
26. Поняття, ознаки та види авторського ліцензійного договору.
27. Поняття, ознаки та види суміжних прав.
28. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав.
29. Використання виконання, фонограми, відеограми та передачі (програми) організації мовлення.

30. Поняття та засоби охорони суміжних прав.

31. Поняття та ознаки промислової власності.

ПМК 2

1. Набуття та зміст права промислової власності.

2. Поняття та ознаки винаходу як об'єкта промислової власності.

3. Поняття та ознаки корисної моделі як об'єкта інтелектуальної власності.

4. Поняття та ознаки промислового зразка як об'єкта інтелектуальної власності.

5. Захист права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

6. Поняття та ознаки недобросовісної конкуренції.

7. Поняття та ознаки компонування інтегральної мікросхеми.

8. Придатність компонування інтегральної мікросхеми для набуття права інтелектуальної власності на нього.

9. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.

10. Захист права інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.

11. Охорона репрографії.

12. Аудіо- і відеозаписи.

13. Супутники, типи супутників.

14. Поняття та об'єкти раціоналізаторської пропозиції.

15. Правова охорона селекційних досягнень.

16. Порядок та умови патентування сортів рослин та порід тварин.

17. Поняття та ознаки товарного знаку.

18. Комерційні найменування та їх види.

19. Роль та функції товарних знаків у суспільному виробництві.

20. Види знаків та вимоги, яким вони повинні відповідати, щоб набути правової охорони.

21. Міжнародно-правовий захист від комерційних підробок.

22. Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

60. Права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ІТЕРАТУРА

Нормативна література.

1. Цивільний кодекс України: Наук.-практ. коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. — К.: Ін Юре, 2004. — Ч.2. — 896 с.
2. Закон України “Про авторське право і суміжні права” // ВВР України. — 1994. — № 13. — Ст. 64.
3. Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” // ВВР України. — 1994. — № 7. Ст. 32.
4. Закон “Про охорону прав на промислові зразки” // ВВР України. — 1994. — № 7. Ст. 34.
5. Закон України “Про географічні назви” від 31.05.05 № 2604- IV.
6. Про охорону прав на сорти рослин //Відомості Верховної Ради (ВВР) – 1993 - N 21, ст.218
7. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» // Відомості Верховної Ради (ВВР) – 1994 - N 7, ст. 36
8. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» //Відомості Верховної Ради (ВВР) – 1998 - N 8, ст. 28
9. Інструкція щодо підготовки опису до патенту на винахід (корисну модель) до публікації від 17.11.94 № 132: Зареєстровано Мін’юстом України від 27.12.94 № 319/529.
10. Наказ “Про затвердження Інструкції про порядок ознайомлення з матеріалами заявки на винахід (корисну модель) та відомостями, що занесені до Державного реєстру патентів України на винаходи і Державного реєстру патентів України на корисні моделі” від 09.03.95 № 45 . Зареєстровано Мін’юстом України від 21.03.95 № 76/612.
11. Наказ “Про затвердження Порядку розгляду заявки на винахід (корисну модель)” від 29.11.96 № 244 : Зареєстровано Мін’юстом України від 20.12.96 № 730/1755 .

Основна

12. Андрощук Г. К., Работягова Л. І. Патентне право: правова охорона винаходів. Навч. посіб. — К.: МАУП, 1999.
13. Варфоломеева Ю. А. Интеллектуальная собственность в условиях инновационного развития: Моногр. — М.: Ось-89, 2006. — 144 с.
14. Гражданское право: В 2 т. Т. II. Полутом 1: Учебник /Отв. ред. проф. Е. А. Суханов — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: БЕК, 2000. — 704 с.
15. Гришаев С. П. Интеллектуальная собственность: Учеб. пособие. - М.: Юность, 2003. — 238 с.
16. Дзера І. О. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні.- К.: Юрінком Інтер, 2001. - 256 с.
17. Довгерт А. С. Байбарза В. І. Охорона авторських прав. - К., 1987. - 48 с.
18. Дробязко В. С., Дробязко Р. В. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 512 с.

19. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С. О. Довгий, В. О. Жаров, В. О. Зайчук та ін. — К.: Форум, 2002. — 320 с.
20. Панкеев И. А. Авторское право: Курс лекций. — М.: ВК, 2005. — 270 с.
21. Підпригора О. А., Підпригора О. О. Право інтелектуальної власності України: Навч. посіб. для студ. юрид. вузів і фактів. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 336 с.
22. Право інтелектуальної власності в Україні: Підручник / За ред. О. А. Підпригори. — К., 2002.
23. Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — К.: Юрінком Інтер, 1999. — Кн. 2 — 784 с.
24. Цивільний кодекс України: Коментар / За заг. ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко. — Одеса, 2003. — 856 с.
25. Цивільний кодекс України: Наук.-практ. коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. — К.: Ін Юре, 2004. — Ч.2. — 896 с.

Допоміжна

26. Абельдяев Л. С., Лагутин А. Ф. Защита прав изобретателей и рационализаторов. — М.: Юрид. лит., 1987.
27. Азбука авторского права: Пер. с англ. — М.: ЮНЕСКО, 1982. — 232 с.
28. Азимов Ч. Н. Договорные отношения в области научно-технического прогресса. — Харьков, 1981. — 136 с.
29. Азимов Ч. Н. Основы патентного права Украины. — Харьков, 1994.
30. Бакай І. М., Костицький В. В. Захист авторських і суміжних прав. — К., 1997. — 52 с.
31. Батурич Ю. М. Проблемы компьютерного права. — М., 1991.
32. Богуславский М. М. Международная охрана промышленной собственности (Парижская конвенция). — М.: ЦНИИПИ, 1967.
33. Богуславский М. М. Патентные вопросы в международных отношениях. — М., 1962.
34. Богуславский М. М., Червяков И. В. Международное сотрудничество в области охраны промышленной собственности. — М.: ЦНИИПИ, 1972.
35. Боденхзаузен Г. Парижская конвенция по охране промышленной собственности: комментарий. — М., 1977.
36. Дворянкин О. А. Защита авторских и смежных прав. Ответственность за их нарушение. Уголовно-правовой аспект / Предисл. Э. П. Гаврилова. — М.: Весь мир, 2002. — 464 с.
37. Дрішлюк А. І. Агентський договір: цивільно-правовий аспект: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. — Одеса, 2003.
38. Жуков В. И. Правовая охрана объектов научно-технического творчества: Учеб. пособие. — Харьков 1983.
39. Загороднюк А. Н. Міжнародний захист авторського права. — К., 1997. — 152 с.

40. Интеллектуальная собственность в Украине: правовые основы и практика. — К., 1999. — Т. 1. Право интеллектуальной собственности.
41. Калятин В. О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права): Учебник для вузов. — М.: НОРМА; ИНФРА-М., 2000. — 480 с.
42. Кузнецов М. Н. Охрана результатов творческой деятельности в международном частном праве. — М., 1988.
43. Ланцик Д. Авторское право и смежные права: Пер. с фр. — М.: ЮНЕСКО, 2002. — 788 с.
44. Линет Оуэн. Приобретение и продажа авторских прав на литературные произведения. — М.: Статут, 2000. — 216 с.
45. Матвеев Ю. Г. Международная охрана авторских прав. — М., 1987.
46. Международное сотрудничество в области охраны промышленной собственности. — М.: ВНИИПИ, 1991.
47. Право интеллектуальной собственности: Конспект лекций в схемах /Ред.-изг. Д. И. Платонов. — М.: Приор, 1999. — 114 с.
48. Селіванов М. В. Захист права на комп'ютерні програми (авторсько-правовий аспект): Дис. ... канд. юрид. наук. — Х., 2002.
49. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской федерации: Учебник. 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Проспект, 1999. — 752 с.
50. Чобіт О. А. “Ноу-хау” та договір на його передачу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Х., 1994.
51. Шишка Р. Б. Правова охорона інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект. — Х., 2002. — 354 с.
52. Яркіна Н. Є. Суміжні права в авторському праві: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Х., 2000.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>

Internet:

1. <http://www.a-pravo.kiev.ua:8080> Інтелектуальна власність і авторське право в Internet
2. <http://tamika-2000.narod.ru> - Твій правовий сайт
3. <http://www.bezpeka.com> Український центр інформаційної безпеки
4. <http://www.cipr.org> Захист прав інтелектуальної власності
5. <http://www.customslegal.com> Захист інтелектуальної власності (юридичні консультації)
6. <http://www.e-commerce.com.ua/secur> Е-соттегсе: захист інформації
7. <http://www.farlep.net/~veritas> Спільнота юристів України
8. <http://www.nimb.kiev.ua> Захист авторських прав, інтелектуальної власності
9. <http://www.patent.org.ua> Всеукраїнська асоціація представників у справах інтелектуальної власності
10. <http://www.jurcenter.kiev.ua> Правовий Інтернет-консалтинг

11. <http://welcome.to/notarius2000> «Нотарі\с-2000» — проект надання юридичної допомоги «сам по собі юрист»
12. <http://www.cyberlawcentre.org.uk> Cyber Law Centre Юридичні питання в кібернетичному просторі {е-соттегсе, електронні підписи, цивільні права в умовах Internet, spam, експорт криптографії)
13. <http://www.cybersquirrel.com/clc/clcindex.html> CyberSpace Law Centre
14. <http://141.161.67.230/> Cyberspace Law Institute
15. <http://www.cybertribunal.org> on-line для вирішення конфліктів у Internet
16. <http://www.european-patent-office.org/online/index.html> The European Patent Office
17. <http://www.intelproplaw.com/> Адвокатський сервер у вигляді довідкової бібліотеки по інтелектуальній власності (довідники, словники, енциклопедії)
18. <http://www.aipla.org> Американська асоціація по законодавству в області інтелектуальної власності
19. [http://dbs/page.scr.win? TOPIC_ID=5APBT](http://dbs/page.scr.win?TOPIC_ID=5APBT): Універсальна база даних по законодавству
20. <http://www.wipo.int> Всесвітня організація інтелектуальної власності (World Intellectual Property)
21. <http://www.spou.kiev.ua> Державний департамент інтелектуальної власності
22. <http://www.park.ru> Довідково-правова система «Гарант»